

LEGENDA MEDICINII NAȚIONALE

Membbru corespondent al AȘM Viorel PRISACARI
Academia de Științe a Moldovei
USMF „Nicolae Testemițanu”

A făcut parte din primul val de absolvenți medici autohtoni, o generație deschizătoare de drumuri care s-a consacrat cauzei de slujire și deșteptare a neamului. Țăranul de ieri, devenit medic, Nicolae Testemițanu a depus eforturi susținute pentru a se afirma și a străluci în profesie.

A fost unul dintre copiii satului patriarhal care și-a asumat misiunea de a reforma sectorul sanitar. La vârsta de doar 28 ani este numit medic-șef al Spitalului Clinic Republican, la 32 de ani devine Rector al Institutului de Medicină, iar la 35 de ani – Ministru al Sănătății, funcții în care s-a manifestat ca un neîntrecut creator al serviciului de sănătate, dar și ca patriot luminat, mare bărbat al neamului.

Nedreptățit în timpul vieții, azi, după trei decenii de la decesul său subit, posteritatea îi păstrează pios memoria. În cinstea lui sunt numite instituții și străzi, ridicate monumente și plăci comemorative. Tot *post-mortem* este decorat cu „Ordinul Republicii” și ales membru titular al Academiei de Științe a Moldovei. Iar cu prilejul aniversării a 90-a de la naștere, prin Hotărârea Guvernului din 29.07.2016, nr. 929, 2017 este declarat Anul Nicolae Testemițanu, semn de profundă recunoștință pentru Omul care ne-a promovat cu prisosință și demnitate medicina autohtonă, știința medicală, poporul și țara, devenind legenda medicinei naționale. Este o mândrie pentru colectivul profesoral-didactic și studentesc al Universității de Stat de Medicină și Farmacie din Republica Moldova care îi poartă cu onoare numele, pentru întreaga comunitate științifică națională.

***

Nicolae Testemițanu s-a născut la 1 august 1927, în comuna Ochiul Alb, județul Bălți, într-o familie de țărani cu mulți copii. Între anii 1934–1946 învață la Școala primară din Ochiul Alb, apoi la gimnaziul din Baraboi, Liceul „Ion Creangă” și la Școala medie nr. 1 (în prezent Liceul „Mihai Eminescu”) din orașul Bălți pe care a absolvit-o cu mențiune.

În intervalul 1946–1952 își face studiile la Institutul de Stat de Medicină din Chișinău (ISMC). În timpul studenției s-a manifestat ca un tânăr capabil și foarte muncitor (a deținut bursa nominală de stat). A devenit lider al tineretului studios, președinte al sindicatelor studențești.

După absolvirea Institutului este angajat în calitate de medic ordinator al secției Chirurgie al Spitalului Raional Central din Râșcani, de unde este invitat pentru a suplini postul de asistent la Catedra de chirurgie generală a ISMC, activând concomitent și în funcția de șef al secției medico-sanitare a Ministerului de Interne.

În 1955 este numit medic-șef al Spitalului Clinic Republican (SCR), funcție în care Nicolae Testemițanu a dat dovadă de un înalt profesionalism și de aptitudini manageriale excelente. În scurt timp, în activitatea SCR survin ameliorări de esență: se deschid noi secții specializate, se reasează pe o bază mai solidă lucrul administrativ și de deservire a pacienților. În această ordine de preocupări pune bazele serviciului de traumatologie și ortopedie din republică. În anul 1959, în cadrul SCR, N. Testemițanu deschide prima secție de traumatologie și ortopedie, iar în 1962 creează Catedra de traumatologie și ortopedie. Tot în 1962 inaugurează Laboratorul de conservare a țesuturilor alogene. În 1964 este dat în exploatare Spitalul Clinic Republican de Traumatologie, Ortopedie și Protezare, construit sub egida Domniei Sale.

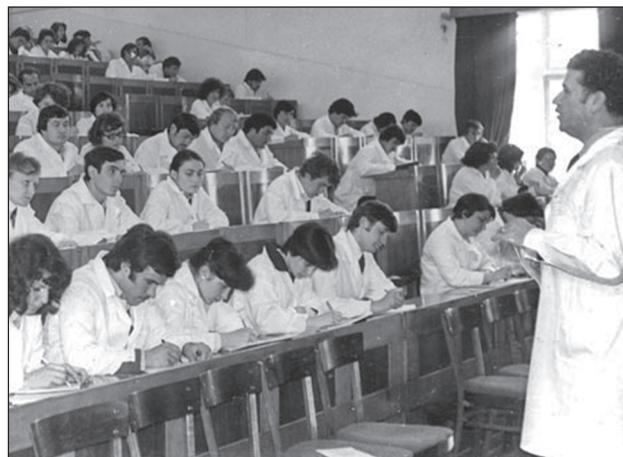
O realizare de mare rezonanță pentru formarea comunității medicale din republică a fost și fondarea, în anul 1958, a revistei științifico-practice „Ocrotirea sănătății” (actualmente „Curierul medical”), care l-a avut drept ctitor pe Nicolae Testemițanu, el fiind și primul ei redactor-șef. Tot în 1958 acesta va susține teza de doctor în medicină.

În 1959, la numai 32 de ani, Nicolae Testemițanu este numit rector al Institutului de Medicină din Chișinău, devenind astfel primul absolvent desemnat în fruntea instituției respective. În funcția de rector a transpus în fapt activități de importanță epocală, printre care promovarea și pregătirea cadrelor naționale de specialiști în cele mai diverse domenii medicale și configurarea sistemului modern de instruire. În acest scop inaugurează noi facultăți, construiește cămine studențești, laboratoare, o bază pentru odihnă și sport pe litoralul Mării Negre. Contribuie esențial la dezvoltarea științei medicale, inclusiv prin tenacitatea cu care a selectat și direcționat pentru cercetare tinerii talenți.

Astfel, anii 1961–1970 sunt considerați o „epocă de aur” în istoria medicinei autohtone despre care s-a scris mult, când Nicolae Testemițanu în calitate de rector, apoi de ministru, a îndreptat mai mulți tineri medici moldoveni pentru a face doctorantura în diferite centre științifice din URSS. Aceștia, revenind ulterior la baștină, s-au încadrat cu succes în activitatea științifico-didactică a Universității. Este semnificativ faptul că în perioada menționată în Universitatea de Medicină (ISM) au fost susținute 260 de doctorate.

În anul 1963, Nicolae Testemițanu este desemnat ministru al Sănătății, funcție în care se va manifesta ca un creator nepereche al serviciului de sănătate. A pus accentul pe asigurarea sectorului sanitar al țării cu cadre de specialiști de înaltă calificare în toate domeniile medicinei, argumentând insistent necesitatea deschiderii de noi facultăți în cadrul ISM, cum ar fi facultatea de medicină preventivă și cea de farmacie, precum și lărgirea numărului de studenți înmatriculați la anul I. În funcția de ministru al Sănătății, Nicolae Testemițanu a contribuit esențial la aducerea la nivelul exigențelor timpului a instituțiilor medicale din țară și a structurilor adiacente acestora, la consolidarea bazei tehnico-materiale a lor. Pentru realizarea acestui scop, zilnic se afla pe teren analizând în profunzime situația, trasând prioritățile de activitate prin care să se asigure servicii medicale de calitate pentru populația de pe întreg spațiul țării, insistând asupra construcției de edificii medicale la toate nivelurile. În anul 1966 este decorat cu Ordinul „Drapelul Roșu de Muncă”.

De altfel, va munci tot restul vieții lui absolut admirabile pentru transpunerea în fapt a tuturor proiectelor revoluționare de configurare a sistemului de instituții medicale. Drept garanție au servit virtuțile sale. Era foarte modest și totodată curajos, mai rar când aceste calități, parcă contradictorii, sălășluiesc în același om. Nu oricine ar fi fost în stare de acele realizări săvârșite de el în spațiul profesiei, dar și în unele domenii complementare.

Profesorul Nicolae Testemițanu la o prelegere cu studenții

Capacitățile manageriale ieșite din comun și spiritul de creator novator al ministrului Nicolae Testemițanu s-au completat fericit cu virtuți civice și cu o ținută spirituală devenită legendară. Opinia publică, lumea culturală a salutat și admirat curajul de care a dat dovadă ministrul Testemițanu care a ordonat instruirea cadrelor medicale în limba română, editându-se materiale didactice necesare. Anume pentru această decizie a fost învinuit de naționalism și destituit, în 1968, din postul de ministru al sănătății.

Totuși, în cele din urmă, dreptatea a triumfat: în aparență căzând, s-a ridicat, N. Testemițanu muncind în continuare în stilul său energic și categoric. Activează în funcția de conferențiar la Catedra medicină socială și organizarea ocrotirii sănătății a ISM. În anul 1971, susține teza de doctor habilitat în medicină și devine profesor universitar, iar din 1973 și până la decesul său subit, survenit la 20 septembrie 1986, a condus Catedra de medicină socială și organizarea ocrotirii sănătății, perioadă în care, prin calitățile sale excepționale de pedagog și savant, s-a configurat și afirmat la scară națională și apoi internațională, creând o școală științifică cu o orientare aprofundată în managementul sănătății publice, lăsând în urmă o moștenire ce însumează 220 de lucrări științifice, inclusiv 15 monografii consacrate problemelor actuale ale managementului sănătății publice.

Prin exemplul personal, a demonstrat că în activitatea de cercetare trebuie să ai un scop mare și o strategie puternică. Mai apoi urmează direcțiile prioritare de cercetare. În acest sens, scopul său principal era grija permanentă pentru sănătatea poporului. Se concentra în special pe nevoile omului de la sate, mereu nedreptățit de-a lungul veacurilor, inclusiv sub aspectul asistenței medicale calificate. De unde și obiectivul de a echivala și racorda calitatea asistenței medicale în mediul rural la cel urban. Astfel a elaborat conceptul științific care opta pentru acor-

darea populației rurale a unei asistențe medicale complexe – de ambulator și staționar specializate, servicii de urgență. Pentru realizarea acestui concept a creat pe lângă catedra de medicină socială și organizarea ocrotirii sănătății laboratorul științific „Ocrotirea sănătății populației rurale”. Proba practică de reușită a acestui proiect esențial a fost faptul că prin 1985–1986 în satele Moldovei erau deja construite circa 170 de ambulatoarii, înălțate după proiectele profesorului Nicolae Testemițanu. Pentru aceste realizări, împreună cu un grup de discipoli, în anul 1983 a fost distins cu Premiul de Stat al RSSM în domeniul Științei și Tehnicii, iar catedra condusă de Nicolae Testemițanu a fost oficial aprobată și recunoscută în fosta URSS ca centru științific de coordonare a problemelor privind organizarea ocrotirii sănătății a populației rurale.

Nicolae Testemițanu a fost un pedagog și îndrumător excepțional. Sub conducerea lui au fost susținute 14 teze de doctor și de doctor habilitat în medicină.

Pe lângă activitatea științifică și didactică prodigioasă, profesorul universitar Nicolae Testemițanu s-a manifestat în mod deosebit și prin activitatea sa publică și managerială. Astfel, în intervalul 1974–1986 este președinte al Comisiei de atestare pentru specialitatea „Medicina socială și organizarea ocrotirii sănătății”, în anii 1980–1986 este Specialist principal al Ministerului Sănătății pentru planificarea, economia și dirijarea ocrotirii sănătății. Profesorul Nicolae Testemițanu este fondatorul și primul președinte al Societății Științifice a specialiștilor în domeniul medicinei sociale și organizării ocrotirii sănătății din RSSM, membru al consiliului redacțional al revistei „Советское здравоохранение”. În perioada 1982–1986 este președinte al Societății de prietenie sovieto-cehoslovacă.

Plecarea sa subită în eternitate a fost deplânsă de toată suflarea medicală din Moldova, urmând ca, în anul 1990, Institutului de Stat de Medicină din Chișinău să i se confere numele. În 1991, Institutul de Stat de Medicină „Nicolae Testemițanu” din Chișinău se reorganizează în Universitatea de Stat de Medicină „Nicolae Testemițanu”, iar în 1996 – în Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova.

În anul 2003, prin Legea nr. 268-XV din 27 iunie cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova, a fost instituită Medalia „Nicolae Testemițanu” care se conferă pentru merite deosebite în dezvoltarea ocrotirii sănătății, farmaceuticii, balneologiei, medicinei preventive și științei medicale. În memoria lui Nicolae Testemițanu au fost numite străzi, inaugurate plăci comemorative, busturi și monumente. La USMF „Nicolae Testemițanu” este instituită bursa de merit „Nicolae Testemițanu” pentru studenți și doctoranzi.

Bustul lui Nicolae Testemițanu în curtea Universității ce-i poartă numele

În anul 2010, reputatul medic, profesor universitar și om politic Nicolae Testemițanu a fost decorat *post-mortem* cu „Ordinul Republicii”, iar Academia de Științe a Moldovei i-a conferit titlul de membru titular. O recunoaștere și prețuire, deși tardivă, ce merită aplaudată.

De fapt, Nicolae Testemițanu, epoca lui istorică, au devenit un obiect de studiu, o materie pe care și-o însușesc toți studenții de la medicină, un fenomen exemplar în viața universității și a societății în întregime. A fost o personalitate puternică. În același timp însă fusese un om obișnuit, cinstit, onest și cu mare responsabilitate care a căutat să depășească vicisitudinile timpului pentru a-și servi poporul. Prin tot ce a făurit, proiectat și promovat, Nicolae Testemițanu s-a impus ca un militant curajos pentru propășire și dreptate, posteritatea așezând la loc de nestinsă venerație numele său, conștientizând tot mai profund dimensiunea aparte a acestei figuri de glorie națională. Și azi, după 31 de ani de la plecarea în eternitate, atitudinea față de fapta sa măreață și viața-i complicată, zbruciumată, devine tot mai senină, mai plină de lumină.

Sunt persoane care fac furori în timpul vieții, dar ulterior sunt date uitării. Cazul Testemițanu demonstrează contrariul. Cu cât înaintăm în timp, cu atât conturul său de profesionist desăvârșit și bărbat al neamului devine mai adânc imprimat în memoria colectivă. A devenit un om legendă, erou național, servindu-ne drept etalon de moralitate și atitudine civică. Oricine are onoarea să activeze în Universitatea ce-i poartă numele, caută să fie vrednic de acest mare înaintaș.

Mesajul său rămâne providențial: „La noi în sate ar trebui să fie trei locuri pentru a ține sufletul și organismul omului sănătos: biserica, ca o cetate a sufletului; ambulatorul medical pentru a-i învăța pe oameni cum să-și păstreze sănătatea și nu de a-i trata; și școala”.